DIFFIKULTAJIET FL-EVANĠELJU

Min jaqra l-Vanġeli u jqabbilhom bejniethom jiltaqa' ma' ħafna tfixkil li xi drabi jwaqqfu jew iġarrfu fil-mixi tal-qari tiegħu. Xi drabi naqraw f'wieħed dak li ma naqrawx f'ieħor; xi drabi ma nistgħux nagħarfu jekk humiex isemmu l-istess ġrajja jew le; xi drabi ċ-ċirkustanzi tal-ġrajja ma jaqblux; xi drabi ma nafux meta ġara xi fatt li huma jsemmu, għax min isemmih fi żmien u min isemmih fi żmien ieħor. Ħalli nsemmu xi ftit minn dan it-tfixkil: Skond S. Mattew, S. Mark u S. Luqa l-ministeru ta' Kristu fid-dinja jidher li dam sena biss, imma skond S. Ġwann dam mill-inqas sentejn u forsi tlieta; S. Ġwann igħid li Kristu keċċa l-bejjiegħa mit-tempju fil-bidu tal-ministeru tiegħu, it-tliet Evanġelisti l-oħra jirrakkuntaw dal-fatt fi tmiem il-ministeru ta' Kristu, ftit jiem qabel il-passjoni; S. Luqa jgħid li Kristu darba kien mistieden għall-ikel u waqt l-ikel kien midluk bil-fwieħa minn mara. S. Ġwann igħid li Kristu kien midluk bil-fwieħa minn Marija oħt Marta u Lazzru ftit qabel il-passjoni; S. Mattew u S. Luqa t-tnejn jagħtuna l-arblu tar-razza ta' Kristu, iżda mhux f'kollox jaqblu bejniethom; S. Mattew igħid li Kristu hu u sejjer Ġerusalem fejjaq żewġ għomja, S. Mark u S. Luqa jgħidu li fejjaq wieħed biss. Dan hu ftit mit-tfixkil li niltaqgħu miegħu aħna u naqraw il-Vanġeli. Kif sa neħilsu minnu? Ngħiduh fin-numri li ġejjin. Għalissa ngħidu xi ħaġa kif inkitbu l-Vanġeli.

Kif inkitbu l-Vanġeli

Il-Vanġeli mhumiex l-istorja tal-ħajja ta' Kristu, anqas ma huma l-istorja tal-ministeru ta' Kristu fost il-bnedmin. Dan igħidu ċar S. Ġwann li fl-aħħar tal-Vanġelu tiegħu jistqarr li li kieku kellu jikteb kull ma qal u kull ma għamel Kristu, kien ikollu jikteb mhux ktieb wieħed imma ħafna u ħafna. L-Evanġelisti qalulna biss ftit milli għamel u qal Kristu. Wara li niżel fuqhom l-Ispirtu s-Santu nhar Għid il-Ħamsin, l-Appostli bdew ixandru l-isem ta' Ġesù u jgħidu li Kristu kien tassew il-Messija mwiegħed, Bin Alla mibgħut fid-dinja minn Alla stess għas-salvazzjoni tal-bnedmin kollha. U dan kienu jippruvawh bil-mirakli tiegħu u fuq kollox bil-qawma tiegħu minn bejn l-imwiet. Għal dal-fini ma kienx hemm bżonn isemmu l-mirakli kollha, jew il-kliem kollu ta' Kristu, u hekk ħafna mirakli u ħafna kliem ta' Kristu baqgħu minsija. Hekk ftit snin wara l-mewt ta' Kristu nħolqot ġabra ta' tagħlim ta' Kristu u ta' rakkonti fuq Kristu li minnha l-Appostli kienu jieħdu dak li kien jinħtiġilhom għat-tagħlim. Għalkemm l-Appostli kienu raw il-mirakli kollha ta' Kristu u semgħu t-tagħlim tiegħu kollu, huma fit-tagħlim tagħhom kienu jimxu ma' dik il-ġabra bla ma jżidu u bla ma jbiddlu xejn.

Maż-żmien beda jinħass il-bżonn li t-tagħlim ta' l-Appostli jinkiteb. U tnejn mill-Appostli, S. Mattew u S. Ġwann, kitbu dak li kienu għallmu, u żewġ dixxipli ta' l-Appostli, S. Mark u S. Luqa, kitbu t-tagħlim li semgħu minn għand l-Appostli. Issa l-Evanġelisti ma kitbux biex jirrakkuntaw il-ħajja ta' Ġesù, iżda biex igħallmu xi ħaġa fuq Ġesù, jiġifieri l-Evanġelisti riedu jgħallmu mhux jirrakkuntaw stejjer. U billi ma kitbux lill-istess nies, kellhom jaddattaw ruħhom għall-qarrejja tagħhom. Hekk S. Mattew kiteb lil-Lhud

biex jurihom li Kristu maqtul minnhom kien il-Messija mwiegħed millprofeti u mistenni minnhom. Iżda S. Luqa qiegħed jikteb għall-pagani biex jurihom li huma wkoll imsejħin għassalvazzjoni. It-tagħlim ta' S. Mattew ma kienx igħodd għall-qarrejja ta' S. Luqa, u għalhekk il-bxara ta' S. Luqa ma taqbilx mal-bxara ta' S. Mattew, għalkemm it-tnejn huma l-bxara tassalvazzjoni. Minn dan nifhmu li ż-żewġ Evanġelisti ma setgħux jirrakkuntaw l-istess ġrajja jew isemmu l-istess tagħlim ta' Ġesù.

Barra minn dan għandna niftakru li kull kittieb għandu l-manjera tiegħu kif jirrakkonta. Ħu tnejn min-nies, għidilhom jiktbu fuq l-istess fatt u tara kif it-tnejn ma jkunux jaqblu bejniethom f'kollox. Hekk ukoll l-Evanġelisti. Kull wieħed kellu l-manjera tiegħu kif jirrakkonta. Wieħed jistgħu jolqtuh ċerti ċirkustanzi li ieħor ma jagħtix każ tagħhom. Fost l-Evanġelisti S. Luqa kien l-aktar wieħed ta' l-iskola, iżda madankollu S. Mark kellu ħabta jsemmi ċerti ċirkustanzi żgħar li jagħtu ħajja lir-rakkont; S. Luqa, kittieb aħjar, ma kellux dil-ħabta. Terġa' xi drabi Evanġelista jgħaqqad flimkien żewġ ġrajja jew żewġ diskorsi ta' Ġesù li jixxiebhu, fil-waqt li ieħor jifridhom. Dawn huma ħwejjeġ li jmissu biss il-mod tar-rakkont, imma l-verità tibqa' sħiħa. L-Evanġelisti riedu jgħallmu permezz ta' rakkonti veri, mhux jirrakkuntaw ġrajja bl-irqaqat tagħhom kollha.

P.P. SAYDON.

~~IN-NISA TA' L-GĦARAB~~

~~Il-Għarab ma humiex kollha xorta waħda. Hemm Għarab tal-ibliet, imrobbijin fil-kulleġġi, li ħlief mil-lingwa ma jingħarfux mill-Ewropin. Għal hekk meta hawn insemmu "Għarab" ma nifhmux il-Għarab kollha, imma lil dawk li jgħidulhom "Bedu", li dejjem jiġġerrew min-naħa għall-oħra, u lill-Għarab tar-rħula ż-żgħar li jgħidulhom "Fellaħin".~~

~~**It-Twelid.** — Fost il-Għarab tal-Palestina it-twelid ta' tifla, ma hux bans, ġrajja ta' ferħ, imma aktar ġrajja ta' niket, qisha ġrat xi ħsara fid-dar; għad li dan, meta titweldilhom tifla, il-Għarab ikollhom x'isabbarhom: il-ħsieb li jekk tgħix sa kemm tikber u jkollha dawk it-tnax il sena, idaħħlu tagħha kemxa flus, jiġifieri jżewwġuha lil xi għarus li jħallas tajjeb. B'dana kollu, it-twelid ta' tifla huwa dejjem mgħdud bħala ġrajja ta' swied il-qalb.~~

~~Meta titweldilhom tifla, il-Għarab, ma jagħmlu ebda naqra ta' għors, u jagħtuha isem dak il-ħin li titwieled jew ftit wara. L-isem lil uliedhom il-Għarab ma jagħtuhx kif ġie ġie, imma dejjem irid ikun ifisser xi ħaġa li jkollha x'taqsam mat-tarbija. Jekk tkun smina, aktarx li jsemmuha Żagħlula (jiġifieri 'beċċuna'); jekk titwieled fi żmien il-ġlied bejn raħal u raħal, isemmuha Ħarbija (tal-gwerra); jekk ikun għamel xi xebgħa silġ ftit qabel jew ftit wara twelidha, isemmuha Talġa (silġa), u hekk. Ġie li jsemmuha Żejna, jew Ġawħra, jew Tamina, (prezzjuża) jew Trajja (linfa). Ix-xebba tal-Opra ta' Verdi kien jisimha Għida (Għajda) jiġifieri 'festa'. Dejjem xi isem li jfisser xi ħaġa, bħal ma kien isir mill-ibgħad żmenijiet.~~

~~Malli t-tifla jkollha xi sitt snin jew sebgħa, jġiegħluha tagħmel xi ħidma~~